Floravaktarna i Skåne Rapporterar

Sandnejlika i Skåne 2011

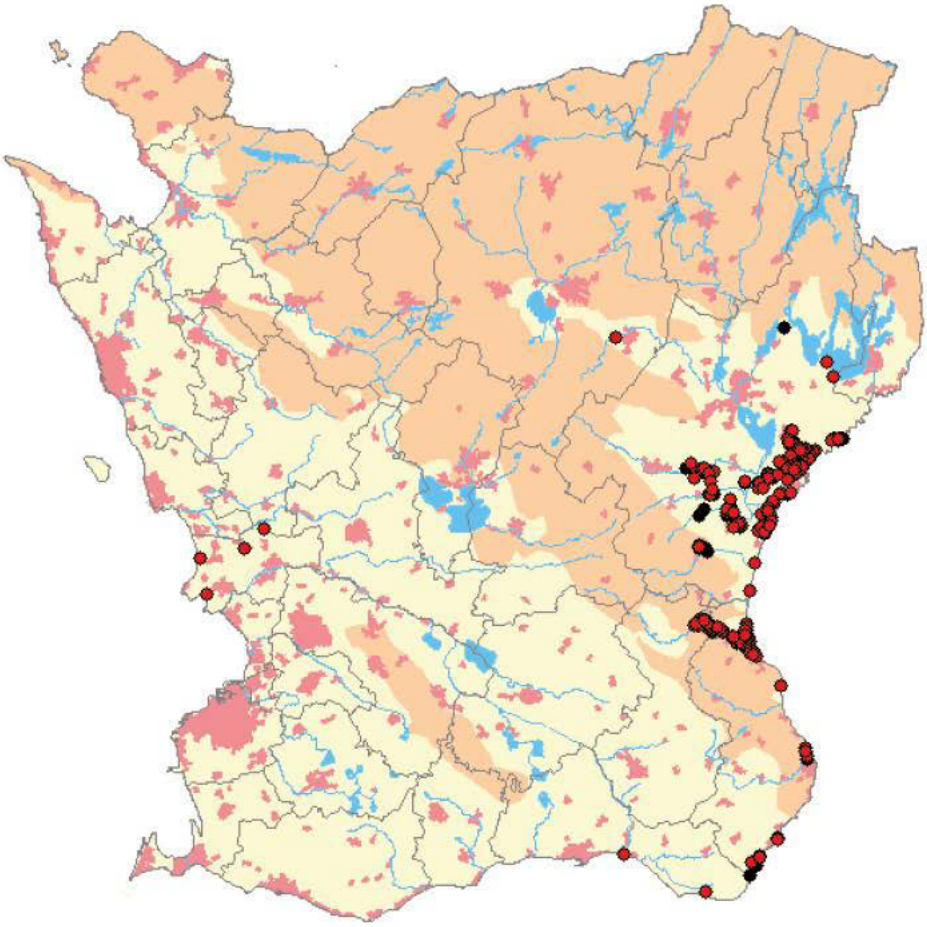
Kjell-Arne Olsson & Charlotte Wigermo

Bild 1. Det finns de som har vackrare gräsmatta än andra! Sandnejlika på tomt i Brösarp. Foto: K.-A. Olsson.

Sandnejlika *Dianthus arenarius* är nog en växt vi alla har ett speciellt minne av. Kanske är det från den gång du såg den vackra, väldoftande örten för första gången under en försommarutflykt till Kivik eller Haväng. För några är kanske minnet förknippat med en repmånad på Rinkaby skjutfält där du såg den trycka sig mot marken och de fransiga kronbladen darra när marken skakade under kanonernas eldgivning. Vilka minnen vi än har av sandnejlikan har den blivit en symbol för den skånska floran – inte minst sedan den helt nyligen blev blomman i LBF:s nya logotyp. För visst är sandnejlika en art vi alla har ett ansvar för: den är fridlyst, nationellt rödlistad och förtecknad i EU:s habitatsdirektiv. Själv har jag (KAO) ägnat många timmar under årens lopp att cykla runt för att notera och koordinatsätta så många bestånd som möjligt, framför allt i och kring Åhus, men även i övriga delar av Kristianstad. Dessa resultat finns delvis publicerade i Botaniska Notiser 141:2.

2010 beslöt LBF att totalinventera sandnejlika i hela Skåne, vilket är detsamma som hela dess utbredningsområde i Norden. Vi var många som var ute och letade sandnejlika denna sommar och resultaten av dessa ansträngningar kan du ta del av i Botaniska Notiser 144:1. Några äldre lokaler, framför allt i Verkeåns dalgång och kring Tobisvik norr om Simrishamn, mäktade vi inte med och dessa fick vi komplettera med ifjor. Till lycka, inte minst för oss, som därigenom fick ett antal fantastiska inventeringsdagar med strövtåg från de västligaste delarna av Brösarps Norra backar till strandbackarna ned mot Kivik. Det blev backe upp och backe ner och skrågång med värkande

Karta 1. Sandnejlika i Skåne. ● = återfynd 2010–2011. ● = Inte återfunnen 2010–2011.

ben över alla branta sluttningar. Med det var värt varenda steg! Nästan alla äldre bestånd återfanns och åtskilliga nya tillkom.

Nu när vår inventering är komplett kan vi konstatera att de rikaste och mest livskraftiga lokalerna för sandnejlika finns i Verkeåns dalgång och på strandbackarna utmed Hanöbukten mellan Ravlunda skjutfält och Kivik. Här finns alla lokaler där mer än 1 000 tuvor räknats in, förutom fem lokaler på Rinkaby skjutfält norr om Åhus, tre lokaler på Söndre klack vid Degeberga samt vardera en lokal vid Landön i Trolle Ljungby, Stänkeryggen mellan Vittskövle och Everöd, Nyehusen söder om Åhus samt Tobisvik norr om och Norrekås sydväst om Simrishamn.

Att nästan alla förekomster mellan Brösarp och Kivik har en väl avvägd hävd och ligger inom naturreservat, gör att vi – för att uttrycka oss på byråkratspråk – med glädje kan

Tabell 1. Antal lokaler med eller utan sandnejlika i Skåne 2010–2011 av totalt antal lokaler där arten noterats efter 1998.

	Antal lokaler
0 tuvor	36
1–9 tuvor	33
10–99 tuvor	71
100–999 tuvor	69
>1 000 tuvor	36
Totalt antal lokaler	**245**

Bild 2. Sandnejlikor på Vitemölle strandbackar. Foto: Torgny Roosvall.

påstå att vår skyddsvärda lilla nejlika här har ”en gynnsam bevarandestatus”.

Men så är inte situationen i Åhus längre, där dock de norra delarna av samhället, tillsammans med Horna Fure och Rinkaby skjutfält än idag hyser mer än hundra förekomster för sandnejlika. På skjutfältet förekommer nejlikan fortfarande rikligt även om den gått tillbaka till följd av minskad militär aktivitet under det senaste decenniet. Delar av Horna Fure är ständigt hotat av ny bebyggelse och nya vägsträckningar. Från detta område försvinner årligen lokaler för sandnejlika. Idag är de flesta bestånd av sandnejlika inom de tätbebyggda delarna av Åhus mycket små och individfattiga. De kan betraktas som restbestånd som man numera kan finna i vägkanter, på vägslänter, i glesa tallbestånd (grönområden) och på tomter, framför allt i sommarstugebebyggelse med rester av mera naturlig vegetation.

För att bryta den negtiva trenden för sandnejlika i Åhus, har Biosfärområde Kristianstads Vattenrike helt nyligen startat ett projekt som har till syfte att sprida inresse och kunskap om sandnejlika. I år kommer det att anordnas informationsträffar, floravandringar och spridas informationsmaterial till allmänheten, men även tas direktkontakt med fastighetsägare som har sandnejlika på eller i anslutning till sina tomter. En viktig del av arbetet blir att informera kommunal personal som sköter grönområden, vägkantsslåtter etc. Genom detta projekt kommer förhoppningsvis sandnejlikans framtid te sig ljus även i Åhus.